

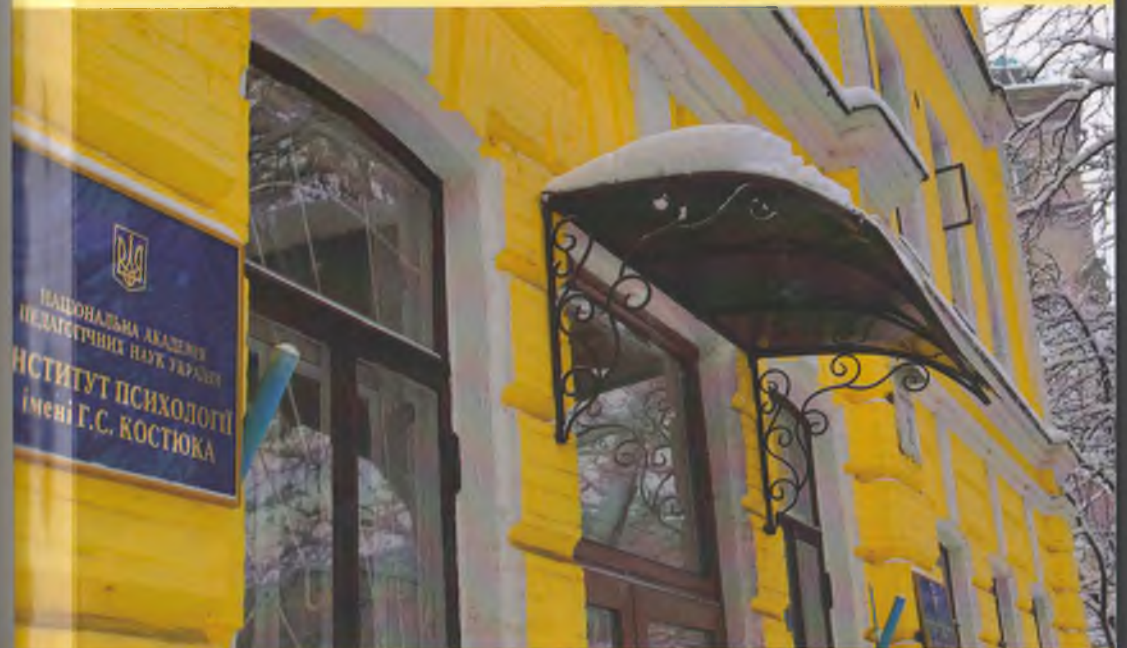
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ імені Г. С. КОСТЮКА
ВГО «ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ»

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції
«ГЕНЕЗА БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ»

20 грудня 2016 року

Київ – 2017

Редакційна колегія:

Максименко С.Д., дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Чепелева Н.В.*, дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Смульсон М.П.*, дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Моляко В.О.*, дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Карамушка Л.М.*, член.кор. НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Кокун О.М.*, член.кор. НАПН України, доктор психол. наук, професор; *Швалб Ю.М.*, доктор психол. наук, професор; *Данилюк І.В.*, доктор психол. наук, професор; *Сердюк Л.З.*, доктор психол. наук, професор; *Капустюк О.М.*, кандидат психол. наук; *Лунев В.Є.*, кандидат психол. наук; *Слободяник Н.В.*, кандидат психол. наук; *Шатирко Л.О.*, старший науковий співробітник.

Статті друкуються в авторській літературній редакції.

III Міжнародна науково-практична конференція «Гене́за буття особистості». – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2017. – 254 с.

Збірка презентує матеріали III Міжнародна науково-практична конференція «Гене́за буття особистості». У цих матеріалах отримали висвітлення різноманітні актуальні проблеми сучасної психології, представлені практично всі галузі психологічної науки. Зміст матеріалів багатоаспектно й різнопланово відображує нагальні інтереси й останні важливі доробки сучасної психології в Україні.

Вагомі теоретико-методологічні та історико-психологічні роботи становлять велику самостійну цінність і водночас слугують надійним фундаментом для обґрунтованого психологічного проектування розвитку особистості в сучасних мультикультурних умовах.

Широко й багатовекторно висвітлені різноманітні проблеми психології особистості, в тому числі результати численних експериментальних досліджень. Це передусім висвітлення перспектив та умов всебічного розвитку особистості у просторі культури, який фактично став простором освіти та самоосвіти, саморозвитку, самодетермінації особистості.

Презентовані також досить численні праці, присвячені особливостям професійного становлення особистості, в тому числі коли актуальними є і поява нових професій, і необхідність професійного перенавчання.

Пильну увагу приділено вивченню й підтримці розвитку творчого потенціалу особистості та дослідженню загальних і специфічних проблем становлення обдарованої особистості.

Традиційно найбільше емпіричних досліджень присвячено вивченню та психологічному супроводу особистісних змін: це праці у галузі вікової, педагогічної психології, акмеології, медичної психології, психологічного консультування, психотерапії та інших царинах практичної психології.

Збірка адресована працівникам у галузях наукової та практичної психології, соціальним і медичним працівникам, аспірантам та студентам вишів, учителям і вихователям; вона буде корисною також широкому загалу, небаїдужому до сучасної психології.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА 3

ДОПОВІДІ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Максименко С.Д. Генетична психологія розвитку здібностей та становлення особистості: методи, технології, терапевтичні практики	23
Julia Gorbaniuk, Maria Chuchra. Eating patterns among female teachers – an empirical study introduction	20
Білобрюка Р.І., Карпінська Р.І. Любов як психотерапевтичний чинник	20
Власова О.І., Подшивалкіна В.І. Історичні та екзистенціальні виміри буття особистості в контексті становлення вітчизняних навкових психологічних шкіл	20
Данилюк І.В. Психологія в київському університеті в ХІХ – на початку ХХ століття	20
Жигайло Н.І. Психологія духовного становлення та здійснення особистості в науковій діяльності С.Д. Максименка	30
Карпенко З.С. Щастя VS успіх: аксіопсихологічна опція	33
Михальчук Н.О. Розвиток особистості майбутнього перекладача з урахуванням наукової парадигми С.Д.Максименка	34
Мул С.А. Психологічні аспекти бойового настрою в умовах локальних конфліктів	36
Осьодло В.І., Zubovskiy D.S. Посттравматичне зростання особистості учасників бойових дій: сучасний стан та перспективи	36
Саннікова О.П. Макроструктура копінг-риси особистості	39
Сичевський А.С. Розвиток співпраці між органами державної влади з питань психологічного захисту населення	41
Смульсон М.Л. Психологічні засади розвитку інтелекту	42
Хомуленко Т.Б. Структурно-функціональна модель тілесного "Я" та методологія генези	44
Шамне А.В. Генетична психологія як методологічна платформа розроблення концепції психосоціального розвитку особистості	45

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ГЕНЕТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Гошовська Д.Т., Гошовський Я.О. Генетично-психологічний підхід до вивчення особистості: методологічний потенціал	47
Гурова О.В. Психологічний зміст феномену самотності	48
Завацький В.Ю. Етапи концептуалізації феномена антиципації в психології: застосування генетичного підходу	49
Кіраль Агнета. Сутнісні характеристики поняття "делінквентна поведінка"	50
Лубенко В.В. Філософія психології універсальної стержневої істини в соціальному аспекті сучасного общества	51
Маслюк А.М. Українська ідентичність: хто ми?	52
Оксюн В.І. "Школа Володимира Лубенка" в Україні – від ідеї до реалізації, від теорії до практики	53
Шевченко Р.М. Стрес і стресостійкість у диференціації сутнісного розуміння	53
Щербан Т.Д., Гоблик В.В. Системний підхід у дослідженні спілкування	58
Яценко Т.С. Генезис теоретико-методологічних засад глибинного пізнання психіки суб'єкта	58

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Андрущенко І.Г. Підходи до розуміння особистісно-орієнтованого розвитку	58
Анопрієнко О.В. Стиль батьківської поведінки як детермінанта хронічного стресу підлітків	59
Бабатіна С.І. Емпіричне дослідження характеристик часової перспективи та вольових якостей юнаків	60
Боброва Л.Г. Особистісний потенціал як умова копінг-стратегій та психологічного благополуччя	61
Бохонкова Ю.О. Соціальна зрілість студентської молоді: психологічний ракурс	62
Бучма В.В. Міжособистісне спілкування як сфера самореалізації особистості в підлітковому віці	63
Візнюк Ю.М. Самоприйняття і соціальна ідентичність епривованої особистості	64
Вікторов І.В. Психологічні особливості прояву соціального інтелекту в дітей 4-6 років (з досвіду роботи)	65
Галян І.М., Галян О.І. Генетично-функціональні аспекти ціннісно-смыслового розвитку особистості	66
Главінська О.Д. Витоки поняття "особистісна суверенність" у сучасній психологічній науці	68
Гнатюк О.В. Формування валеологічної культури учнів початкових класів в сучасній школі	69
Дриус М.Т. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження самооефективності особистості	70
Євченко І.М. Особливості прояву психологічної суверенності в юнацькому віці ..	71
Завацький Ю.А. Процеси адаптації і мобільності особистості в умовах трансформаційних змін сучасного соціуму	72
Зарецька О.О. Самопроєктування як одна з провідних стратегій розвитку дорослої особистості	73
Зубіашвілі І.К. Соціально-психологічне забезпечення економічної соціалізації старшокласників	74
Іванова В.В. Динаміка розвитку творчого мислення у перехідний період: від старшого дошкільного до молодшого шкільного віку	75
Івашкевич Е.З. Інтелект особистості у вузькому та широкому розумінні	76
Ivashkevych Ernest. Psycho-linguistic aspects of art translation	77
Івашкевич І.В. Структурно-функціональна модель становлення професійної компетентності майбутніх юристів	78
Ільїна Н.М. Психологічний супровід волонтерства	79
Калмикова Л.О. Становлення комунікативної особистості на дошкільному етапі онтогенезу	80
Капустюк О.М. Вивчення поведінкового компоненту дитячої самопрезентації	82
Кесьян Т.В. Процес саморозвитку особистості в сучасному освітньому просторі	83
Кікінежді О.М. Генеза буття особистості: гендерний вимір	84
Компанович М.С. Дисфункційність сім'ї як психологічний чинник виникнення психосоматичних серцево-судинних захворювань у підлітків	85
Коренєва Ю.П. Особливості фрустрації у жінок під час вагітності	86
Корнієнко І.О. Огляд життя як метод корекції опанувальної поведінки літніх	87
Котик І.О. Ціннісно-смыслова регуляція надійної автентичності особистості	88
Крамченкова В.О. Тютюнова аддикція як психологічний феномен	89
Крат Д.А. Роль змі у формуванні медіакультури особистості	90

Кузнецов О.І. Психологічні підходи до визначення духовності	91
Лалченко І.О. Емоційний інтелект особистості як психологічна проблема	92
Майструк В.М. Категорія самоприйняття у сучасній психології	93
Максименко О.Г. Проблема самодепривації особистісного розвитку	94
Марценюк М.О. Основні психологічні реакції на травматичний досвід та втрату	95
Мельник Ю.С. Основні аспекти особистісного саморозвитку	97
Мельничук Т.І. Економічна культура, як об'єкт соціалізації молоді за умов становлення ринкових відносин	98
Мельничук Т.Ф. Сучасні проблеми розвитку особистості у глобалізованому світі	99
Мисан І.В. Семантичний розвиток особистості дошкільника	100
Мойзріст О.М. До експериментального дослідження проблеми самоприйняття Я-тілесного як основи діяльнійшої самореалізації підлітків	102
Мудрак І.А. Генетично-психологічні засади ревіталізації тривожних підлітків-колоністів	103
Наконечна М.М. Розвиток інтерсуб'єктності в системі міжособистісних зв'язків	104
Османова А.М. Психологічні детермінанти розвитку ідентичності особистості	105
Панфілов Д.А. Теоретичні основи вивчення екзистенційних механізмів регуляції поведінки особистості в конфліктній ситуації	108
Пастушенко В.С. Набуття досвіду самопрезентації учнями молодшої школи	107
Піроженко Т.О. Психолого-педагогічні чинники прийняття дитиною старшого дошкільного віку соціально значущих цінностей	108
Помазова О.В. Взаємозв'язок соціометричного статусу з суб'єктивним відчуттям самотності у підлітковому віці	110
Савелюк Н.М. Генеза релігійної особистості: дискурсивний підхід	111
Сердюк Л.З., Пенькова О.І. Саморегуляція в становленні та розвитку особистості	112
Смук О.Т. Психолого-педагогічний супровід формування особистісних якостей у вихованців дитячого будинку сімейного типу	113
Соловійова Л.І. Взаємозв'язок рівня розвитку довільної поведінки дитини та прийняття соціально значущих цінностей	114
Ставицька С.О. Переживання життєвих криз на шляху духовного розвитку особистості	115
Терещенко Л.А. Проблема невротичних розладів в ранньому юнацькому віці	116
Тополов Є.В. Прояви агресивності дітей дошкільного віку як психологічна проблема	118
Третяк Т.М. Готовність особистості до створення нового образу	119
Улько Н.М. Психотравма як стимул для розвитку особистості	120
Фалькова І.М. Концептуальні засади розвитку творчої самоефективності студентської молоді	121
Федорчук О.І. Феномен батьківської відповідальності	122
Фоменко К.І. Губристична мотивація, страх невдачі та прагнення до успіху у студентів	123
Халік О.О. Вплив батьківської сім'ї на сімейні стосунки особистості в дорослості	124
Харченко Н.В. Мовна особистість дошкільника – суб'єкт аудіативної діяльності	125
Чайка О.І. Адекватна самооцінка в діяльності диспетчера УПР	126
Чиханцова О.А. Сутність феномена життєстійкості особистості	127

Чудакова О.М. Креативність як психічна якість особистості	128
Шилова Г.П. До проблеми онтогенетичних аспектів сприймання краси	129
Яворська-Ветрова І.В. До питання теоретичного дослідження феномена самоствалення особистості	130

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТІСНОЇ АКТИВНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Василькевич Я.З. Школа як соціальний чинник розвитку творчих здібностей	132
Володарська Н.Д., Гурлева Т.С. Роль життєвих цінностей у самодетермінації розвитку особистості	133
Бугайова Н.М. Трансформація наукових поглядів на проблему суїциду	134
Горбань Г.О. Соціальна активність особистості в освітньому просторі	134
Гейко Є.В. Цілісність особистості у вимірі генези буття	135
Дзюбо Л.В. Особливості становлення діяльності самореалізації підлітків у освітньому просторі школи	136
Калашник Т.А. Актуальність применення личностного подходу к проблеме мотивации студентов к учебной и научной деятельности	137
Корбанова О.Л. Розкриття внутрішнього світу особистості у взаємодії	139
Комар Т.В. Психологічні особливості становлення професійної зрілості спеціаліста соціономічного напрямку	140
Крейдун Н.П., Невоснна О.А., Поліванова О.Є., Яворовська Л.М. Задоволеність навчанням у вищому навчальному закладі як чинник психологічного благополуччя студентів	141
Лавренко О.В. Становлення етичних цінностей студентської молоді в процесі економічної соціалізації	142
Мар'яненко Л.В. Психологічні умови досягнення самореалізації учня в навчально-пізнавальній діяльності	143
Мартинюк І.А. Розвиток готовності студентської молоді до самоосвітньої діяльності у контексті завдань удосконалення сучасної освіти	144
Марусинец М.М. Професійне становлення і професійна підготовка фахівців у контексті освітніх змін	146
Михайлишин У.Б. Особистісна активність студентської молоді в освітньому просторі	147
Мишукулинець О.О. Психологічні особливості готовності молодших підлітків до профільного навчання	148
Міськов Г.В. Розуміння антиципації в психологічній науці	149
Моргунова Я.М. Проблема розуміння й використання метафори в українській психологічній науці	150
Пушкарьська Л.П. Роль гуманістичних принципів навчання у сурдопсихології	151
Слободяник Н.В. Особистісне становлення молоді людини в освітньому просторі	152
Семків І.І. Гендерні відмінності прояву соціальної активності	153
Скулиш Н.Є. Психологічні аспекти самореалізації особистості в процесі учбово-професійної діяльності	154
Токарева Н.М. Генеза соціально-психологічної мобільності підлітків в умовах гуманізації освіти	156
Турбан В.В. Щодо парадигми суб'єктності Сергія Рубінштейна	157
Яноаська С.Г. До питання суб'єктивної оцінки академічної добросчесності старшокласниками	158

СЕКЦІЯ 4. ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Барчі Б.В. Чинники, що сприяють повторному вибору професії	159
Білоус О.В. Особливості знаково-символічної діяльності майбутніх учителів хімії	160

4 СЕКЦІЯ ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

ЧИННИКИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ПОВТОРНОМУ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

Барчі Б.В.

Повторний вибір професії значною мірою зумовлений мотивацією особистості. До структури мотиваційного конструкту входять як усвідомлювані мотиваційні чинники, так і неусвідомлювані. З аналізу цих структурних компонентів можна пояснити спонукальні причини вибору професії накреслити перспективи як особистісного, так і професійного розвитку суб'єкта.

На формування мотивації особистості до вибору професії вплив зовнішні й внутрішні чинники та їх взаємодія, а саме: а) зовнішні чинники – соціально-економічні умови (економічне і політичне становище країни, зміни на ринку праці, місце проживання, освіта батьків), соціальна ситуація, соціальне середовище (освітнє, життєве, сімейне, емоційне, професійне); б) внутрішні чинники – характеристики самої особистості, зокрема своєрідність психіки особистості, соціальний і професійний досвід, особистісні властивості (усвідомлювані й неусвідомлювані мотиви, що залежать від інтересів, цілей і потреб; ціннісні орієнтації, ідентифікація, професійний інтерес, особистий професійний план, волевільність, передбачливість, здоровий глузд, рішучість, планування, асертивність); в) взаємодія зовнішніх і внутрішніх чинників проявляється в оцінці зовнішньої ситуації і своїх можливостей (наприклад, аналіз змін на ринку праці та перегляд власного професійного плану).

Згідно з теоретичною концепцією розроблено тренінгову програму "Психологічна підтримка професійного безробітного". Програма тренінгу містить такі структурні блоки: мотиваційний (призначений для фасилітації соціогенних потреб, зокрема зміни соціального статусу безробітного, стимулювання мотивів особистісно-професійного зростання); аналітично-професійний (має на меті розвиток само-рефлексії, системи способів конструктивної взаємодії із ситуаціями індивідуального досвіду, формування особистісних характеристик, для налагодження оптимальної взаємодії з оточенням, передусім це стосується когнітивних стратегій інтерпретації соціальних ситуацій та атрибуції відповідальності); поведінковий (у його межах відпрацьовується тезаурус поведінкових реакцій, які забезпечують ефективну взаємодію безробітного з самим собою, навколишнім середовищем і тими, хто поруч).

У межах кожного структурного блоку наявні такі тематичні модулі: а) вступ до теми, теоретична частина, її обговорення; б) вправа-криголам (для розігріву); в) тематична вправа; г) рефлексія, обговорення результатів виконання вправи, її зв'язку з професійною діяльністю; е) зворотний зв'язок.

У результаті аналізу результатів емпіричного дослідження встановлено, що мотивація вибору професії безробітними має вікову специфіку. Так, для безробітних віком 18-25 років домінуючими мотивами вибору професії є: офіційне працевлаштування, загальна активність, творча активність, соціальна корисність, особистий успіх, позитивний зміст роботи, додержання традицій організації, стабільне становище у колективі. Для вікової групи 26-35 років – розуміння сенсу роботи,

підтримання високої самооцінки, незалежність, можливість дотримання власних принципів у професійній діяльності. У віці від 35 років – оптимальний режим роботи, суспільна значущість праці, безпечність праці, стабільне становище у колективі, збереження змісту трудової діяльності. Спільними мотивами вибору нового місця роботи, професії у безробітних до 35 років є: дотримання прав людини на роботі, оплата обсягу роботи, новизна; у безробітних віком від 25 років – соціальний статус, соціальна справедливість, посилене трудове навантаження, підтримання добрих подружніх стосунків, життєзабезпечення, спілкування, можливість здійснювати вплив, нормована робота, пропорційність розподілу обов'язків, стабільність трудового навантаження. В усіх вікових групах вагомий вплив на повторний вибір місця роботи мають такі мотиви: кар'єрне зростання, дружні стосунки з родичами (повага родичів), соціальна активність, комфорт, хороші взаємини з колегами, позитивний мікроклімат у колективі, достатня зарплатня, (офіційна), оплата затраченого на роботу часу, орієнтація на очікуваний результат, мінімальна затрата зусиль, комфортні умови праці, підтримання самооцінки, позитивна оцінка з боку керівництва, стабільність організації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеер Э. Ф. Психология профессий : учеб. пособ. / Эвальд Фридрихович Зеер. – [2-е изд., перераб., доп.]. – М.: Академический Проект, 2003. – 336 с.
2. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен; [пер. с нем.]. – СПб.: Питер, 2003. – 860 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ

Білоус О.В.

Сучасні наукові дослідження передбачають пояснення суті предметів і явищ або застосування фундаментальних знань у ході розв'язання практичних задач, що вимагає використання різних типів знаково-символічних дій: індексації, заміщення, кодування-декодування, схематизації, моделювання. Водночас організація освітнього процесу у вищих навчальних закладах, як правило, підпорядковується завданню відтворення знань в готовому вигляді, а це не сприяє формуванню теоретичного ставлення майбутніх учителів до дійсності. Студенти правильно розв'язують задачі, спрямовані на перетворення знаково-символічних засобів в складі моделей, що фіксують хімічну взаємодію речовин, але не завжди усвідомлюють ту реальність, яка позначаються цими моделями. Така особливість проявляється в тому, що у них недостатньо сформоване вміння визначати, які саме хімічні явища такі моделі фіксують, пояснюють.

Найпоширенішим видом знаково-символічної діяльності у ході вивчення хімічних об'єктів (речовин та хімічних процесів) є моделювання. Моделювання, на відміну від схематизації, передбачає оперування знаково-символічними засобами без постійного зіставлення з реальністю (за формалізованими правилами) і істотно відрізняється від використання засобів наочності, що ілюструють тільки зовнішні особливості об'єктів. Моделювання, як умова розвитку теоретичного мислення, передбачає, по-перше, побудову особливої реальності (ідеалізованої предметності), як об'єктивації сутності, що забезпечує можливість її дослідження; по-друге, абстрагування властивостей, відображення їх у моделі відокремлено від несуттєвого, другорядного; по-третє, використання схематизованих моделей як засобів символічного охоплення відразу низки елементів об'єкта і, насамкінець, можливість оперувати знаннями у ході застосування буквено-цифрових моделей. Відтворення істотного в моделі є способом розуміння сутності явищ у ході розвитку теоретичного